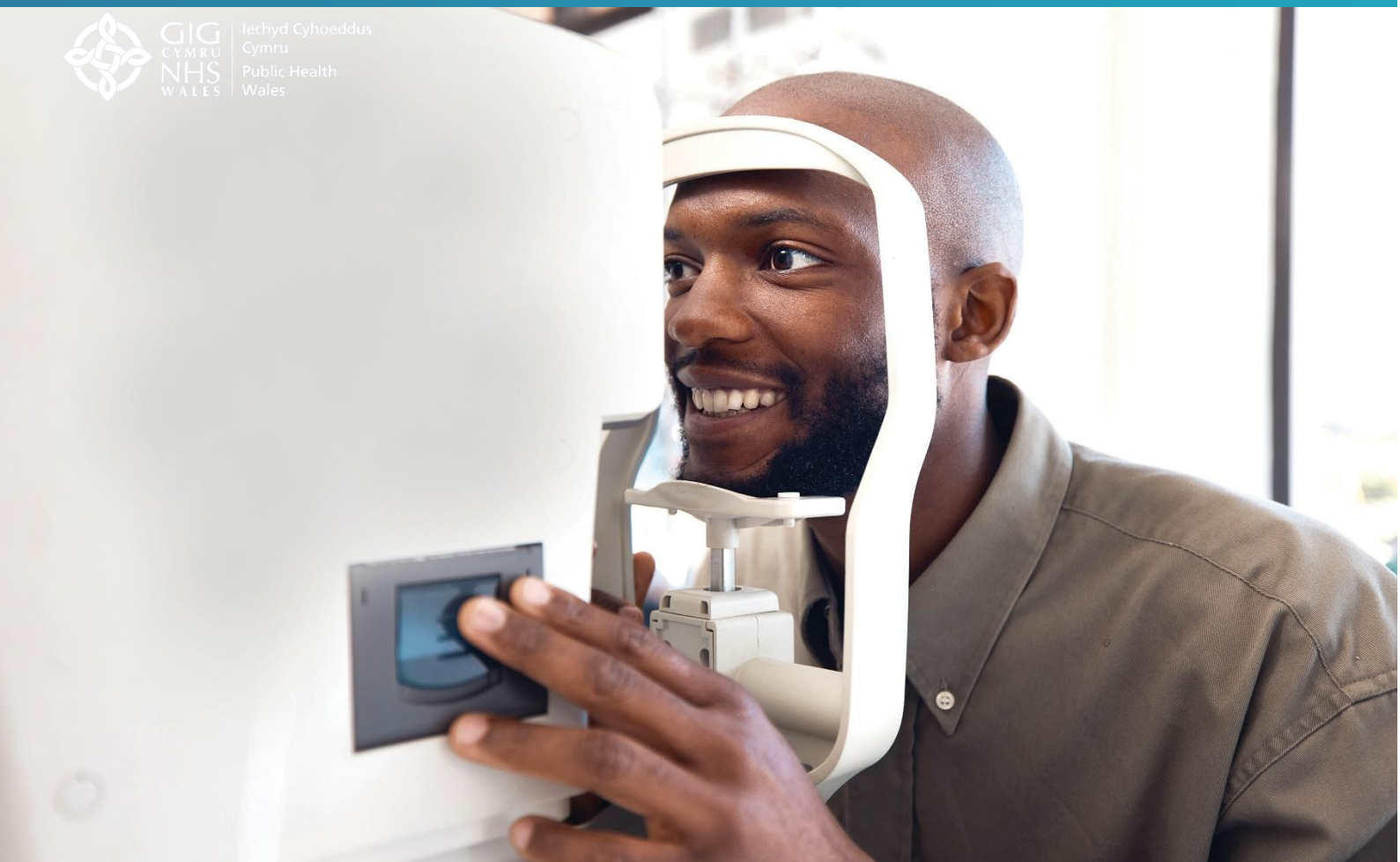

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru

Adroddiad Ystadegol 2020-2021

Mae'r ddogfen yma ar gael yn y Saesneg/This document is available in English

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Amdanom ni

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn bodoli i ddiogelu a gwella iechyd a lles a lleihau anghydraddoldebau iechyd i bobl yng Nghymru.

Rydym yn rhan o'r GIG ac yn adrodd i'r Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn Llywodraeth Cymru.

Ein gweledigaeth yw sicrhau Cymru iachach, hapusach a thecach. Rydym yn gweithio yn lleol, yn genedlaethol, gyda'n partneriaid ac ar draws cymunedau yn y meysydd canlynol:

Diogelu iechyd — darparu gwybodaeth a chyngor a chymryd camau i ddiogelu pobl rhag clefyd trosglwyddadwy a pheryglon amgylcheddol

Gofal sylfaenol, cymunedol ac integredig — cryfhau effaith iechyd y cyhoedd drwy bolisi, comisiynu, cynllunio a darparu gwasanaethau

Microbioleg — darparu rhwydwaith o wasanaethau microbioleg sy'n cynorthwyo diagnosis o glefydau heintus a'u rheoli

Diogelu — darparu arbenigedd a chyngor strategol i helpu i ddiogelu plant ac oedolion agored i niwed

Sgrinio — darparu rhaglenni sgrinio sy'n cynorthwyo canfod clefydau'n gynnar, eu hatal a'u trin

Gwybodaeth iechyd — dadansoddi data iechyd y cyhoedd, dod o hyd i dystiolaeth a rheoli gwybodaeth

Gwella ansawdd a diogelwch cleifion y GIG — darparu gwybodaeth, cyngor a chymorth i'r GIG i wella canlyniadau cleifion

Polisi, ymchwil a datblygu rhyngwladol — dylanwadu ar bolisi, cynorthwyo ymchwil a chyfrannu at ddatblygu iechyd yn rhyngwladol

Gwella iechyd — gweithio ar draws asiantaethau a darparu gwasanaethau i'r boblogaeth er mwyn gwella iechyd a lleihau anghydraddoldebau iechyd

Rhagor o wybodaeth

Gwefan: icc.gig.cymru
E-bost: ymholiadau.cyffredinol@wales.nhs.uk
Twitter: [@IechydCyhoeddus](https://twitter.com/IechydCyhoeddus)
Facebook: facebook.com/iechydcyhoedduscymru

Mae'r adroddiad hwn yn grynodedb manwl o wybodaeth am waith a wnaed gan Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru ar gyfer y flwyddyn o fis Ebrill 2020 tan ddiwedd mis Mawrth 2021.

Manylion Cyhoeddi:

Teitl: Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru 2020-2021

Dyddiad: Ionawr 2024

ISBN: 978-1-83766-311-8

I gael rhagor o wybodaeth am yr adroddiad hwn a rhoi adborth arno cysylltwch â:

Helen Clayton, Rheolwr Gwasanaethau Gwybodeg a Data,
Yr Is-adran Gwybodeg, Llawr 6, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Rhif 2 Cwr y Ddinas, Stryd Tyndall, Caerdydd, CF10 4BZ
Ffôn: 029 2010 4405
E-bost: Screening.Information@wales.nhs.uk

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth yn Gymraeg heb oedi / We welcome correspondence and phone calls in Welsh. Byddwn yn ymateb i ohebiaeth yn Gymraeg yn ddi-oed.

Datganiad Sicrhau Ansawdd

Mae cofnodion sgrinio data yn cael eu diweddaru'n barhaus. Mae'r cronfeydd data a ddefnyddir gan Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cael eu diweddaru'n ddyddiol pan fydd cofnodion yn cael eu hychwanegu, eu newid neu eu dileu (archifo). Gallai hyn ymwneud â phan fydd unigolyn wedi'i nodi fel rhywun y mae angen gwasanaeth sgrinio arno; wedi cael canlyniadau sy'n rhaid eu cofnodi, neu â newid statws ac nad oes angen sgrinio arno mwyach yn y drefn honno. Derbynnir data o lawer o ffynonellau gwahanol sy'n amrywio o ran cywirdeb a chyflawnder. Mae'r Adran Sgrinio yn gwirio data ar gyfer cywirdeb drwy gymharu setiau data – er enghraifft data practis meddyg teulu – ac yn cywiro'r data codio lle y bo'n bosibl. Dylid nodi y ceir oedi weithiau o ran casglu data –

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

er enghraifft efallai na fydd person yn cofrestru gyda'i feddyg teulu ar unwaith. Felly bydd yr oedi hwn yn effeithio ar gyflawnder y data yn dibynnu ar amgylchiadau unigol. Yn ogystal, dylai'r darllenydd fod yn ymwybodol bod data yn cael eu diweddarau'n barhaus a gall fod mân ailaddasiadau yn y niferoedd a ddyfynnir yn y ddogfen hon o un flwyddyn i'r llall oherwydd adnewyddu data.

© 2024 Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru

Gellir atgynhyrchu deunydd yn y ddogfen hon o dan delerau'r Drwydded Llywodraeth Agored

www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3/ ar yr amod ei fod yn gywir ac nad yw'n cael ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Dylid cydnabod Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Mae'r hawlfraint o ran y trefniant teipograffyddol, y dylunio a'r diwygio yn eiddo i Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru

Cynnwys

1. Cyflwyniad	6
2. Negeseuon allweddol i'r cyhoedd	6
3. Cyflawni'r rhaglen	7
4. Llwybr sgrinio.....	7
5. Penawdau Ystadegau 2020-21	8
6. Data	9
6.1 Cwmpas	9
6.2 Canran y rhai a gafodd eu sgrinio	10
6.3 Cynnig sgrinio'n amserol	11
6.4 Adroddiad ar ganlyniadau sgrinio	11
6.5 Retinopathi a nodwyd	12
7. Diffiniadau	15
8. Tîm Cynhyrchu	17

Tablau a Graffiau

Tabl 1: Cwmpas sgrinio llygaid diabetig	10
Tabl 2: Cwmpas yn ôl cwintel amddifadedd	10
Tabl 3: Canran y rhai a gafodd eu sgrinio	11
Tabl 4: Cyfranogwyr a gafodd eu hailalw o fewn 12 Mis	11
Tabl 5: Llythyrau canlyniadau a argraffwyd	12
Tabl 6: Dadansoddiad o bresenoldeb retinopathi.....	12
Tabl 7: Canlyniadau retinopathi	13
Tabl 8: Atgyfeiriadau brys ar gyfer retinopathi ymledol gweithredol (R3A) i offthalmoleg o fewn 14 diwrnod.....	13
Tabl 9: Pob atgyfeiriad brys i offthalmoleg.....	14

1. Cyflwyniad

Croeso i'r pedwerydd adroddiad ystadegol blynyddol a gyhoeddir gan Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru (DESW), Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Cafodd DESW (Gwasanaeth Sgrinio Retinopathi Diabetig Cymru yn flaenorol) ei gomisiynu'n wreiddiol fel gwasanaeth cenedlaethol gan Lywodraeth Cymru ym mis Gorffennaf 2002. Daeth DESW yn weithredol ym mis Mehefin 2003 ac erbyn 2004 roedd yn darparu gwasanaeth i gyfranogwyr ym mhob ardal bwrdd iechyd yng Nghymru. Cafodd y gwasanaeth ei gynnal gan Fwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro tan fis Ebrill 2016 pan drosglwyddodd i ymuno â'r Rhaglenni Sgrinio seiliedig ar boblogaeth eraill a ddarperir gan Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Nod y gwasanaeth yw canfod retinopathi diabetig cyn colli golwg. Mae tystiolaeth ymchwil yn dangos bod nodi a thriniaeth gynnar yn gallu atal colli golwg mewn 70 – 90% o bobl â retinopathi diabetig sy'n bygwth golwg^{1 2}.

Mae'r rhai sy'n 12 oed a throsodd sydd wedi cael diagnosis o ddiabetes, sydd wedi cofrestru gyda meddyg teulu yng Nghymru, yn gymwys ac yn cael eu gwahodd am brofion sgrinio'r retina rheolaidd gyda DESW.

Ym mis Mawrth 2020, gwnaed y penderfyniad anodd i oedi rhai o'r rhaglenni sgrinio cenedlaethol yng Nghymru, gan gynnwys DESW, mewn ymateb i bandemig COVID-19. Effeithiodd y penderfyniad ar bob clinig DESW wedi'u trefnu ar gyfer ar ôl 17 Mawrth 2020, gyda'r rhaglen yn aildechrau gwasanaethau clinigol eto ar 15 Medi 2020.

2. Negeseuon allweddol i'r cyhoedd

- Mae sgrinio llygaid yn rheolaidd yn lleihau eich risg o golli golwg a achosir gan retinopathi diabetig

¹ Diabetic Retinopathy Study Research Group (1981) Photocoagulation treatment of proliferative diabetic retinopathy. Clinical application of Diabetic Retinopathy Study (DRS) findings, DRS Report Number 8. Ophthalmology 88: 583–600

² Early Treatment Diabetic Retinopathy Study (ETDRS) Research Group (1985) Photocoagulation for diabetic macular edema. Early Treatment Diabetic Retinopathy Study report number 1. Arch Ophthalmol 103: 1796–806

- Mae retinopathi diabetig yn gymhlethdod cyffredin mewn diabetes sy'n effeithio ar y rhan o'r llygad sy'n 'gweld': y retina
- Mae retinopathi yn cael ei achosi pan fydd pibellau gwaed bach yn y retina yn tyfu neu'n gollwng. Dros amser, gall hyn effeithio ar olwg dros dro neu'n barhaol
- Hyd nes iddo gyrraedd cam hwyr, nid yw'r rhan fwyaf o bobl â retinopathi yn profi unrhyw symptomau na cholli golwg; nid ydynt yn gwybod yr effeithir arnynt
- Sgrinio llygaid yn rheolaidd yw'r ffordd orau o nodi a oes gennych unrhyw retinopathi
- Gall retinopathi cam cynnar gael ei wrthdroi drwy gadw lefelau siwgr gwaed o fewn yr ystod darged; gall retinopathi mwy datblygedig gael ei drin gan bigiadau llygaid neu gan laser
- Mae sgrinio DESW yn brawf am ddim gan y GIG a gynhelir mewn lleoliadau cymunedol ledled Cymru
- Nid yw'r prawf sgrinio yn 100% gywir ac mae risgiau'n gysylltiedig â thriniaeth ar gyfer retinopathi diabetig
- Dewis y cyfranogwr yw cymryd rhan mewn sgrinio llygaid diabetig.

3. Cyflawni'r rhaglen

Mae Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru yn gyfrifol am reoli, cyflawni a sicrhau ansawdd y rhaglen. Mae'r rhaglen yn cyflogi Pennaeth Rhaglen amser llawn, Cyfarwyddwr Clinigol sesiynol ac Arbenigwr Cyswllt. O fis Hydref 2020, mae goruchwyliaeth glinigol a phroffesiynol sgrinio wedi'i chynnal gan bedair nyrs amser llawn yn dilyn ailstrwythuro'r gwasanaeth ar draws y Rhaglen, a gynhaliwyd yn 2019. Yn ogystal, er mwyn cynyddu adnoddau staffio clinigol, cafodd tîm rheoli DESW ei ehangu i 10 aelod o staff. Mae'r tîm hwn yn gyfrifol am oruchwyllo a chynorthwyo'r gwaith o ddarparu'r rhaglen ledled Cymru gan gynnwys archebu'r clinig, darparu'r clinig a swyddogaethau graddio delweddu.

Mae'r tîm sgrinio, sy'n darparu'r clinigau sgrinio, yn cael eu staffio gan 24 o Gynorthwywyr Gofal Iechyd a 32 o Ffotograffwyr Retinol, sy'n gweithredu o bedair canolfan ledled Cymru. Yn dilyn ailstrwythuro'r gwasanaeth, mae sgrinwyr yn cael eu cynorthwyo gan dîm o bum Uwch Sgriniwr sy'n cyfuno cyfrifoldebau rheoli a darparu clinigau. Mae'r holl ddelweddu retinol a gymerir ledled Cymru yn cael eu hadolygu a'u graddio gan dîm graddio o 15 aelod o staff wedi'u lleoli yn Nhrefforest, de Cymru. Mae'r Graddwyr yn cael eu rheoli gan staff sy'n cyflawni dyletswyddau graddio a rheoli.

4. Llwybr sgrinio

- Mae pobl sy'n 12 a hŷn sydd wedi cael diagnosis o ddiabetes, sydd wedi cofrestru gyda meddyg teulu yng Nghymru, yn cael eu hatgyfeirio i DESW ar gyfer sgrinio'r llygaid yn rheolaidd.
- Mae pobl gymwys yn cael eu gwahodd i sgrinio'r llygaid mewn dros 50 o leoliadau cymunedol ledled Cymru, fel ysbytai, canolfannau iechyd a phractisau meddygon teulu.

- Bydd cyfranogwyr yn cael ymgynghoriad byr gydag un o Gynorthwyr Gofal Iechyd DESW. Ar ôl gwirio craffter golwg (siart llygaid), rhoddir diferion llygaid er mwyn gwella ansawdd y ddelwedd.
- Ar ôl aros am tua 20 munud er mwyn i'r diferion llygaid weithio, bydd y ffotograffydd yn cymryd ffotograffau o gefn y llygaid gan ddefnyddio camera arbennig.
- Caiff y delweddau eu graddio er mwyn nodi a oes unrhyw retinopathi diabetig yn bresennol, ac os yw'n bresennol byddant yn nodi difrifoldeb y retinopathi.
- Caiff llythyrau sy'n cynnwys y canlyniadau sgrinio ac sy'n esbonio'r camau nesaf eu hanfon at bob cyfranogwr:
 - Lle nad oes retinopathi, neu dim ond swm cyfyngedig o retinopathi cefndirol yn bresennol, caiff y cyfranogwr ei ailwahodd i gael ei sgrinio gan DESW mewn tua 12 mis.
 - Ar gyfer yr holl gyfranogwyr y nodwyd bod ganddynt unrhyw lefel arall o retinopathi, gwneir atgyfeiriad i Adran Offthalmoleg eu hysbyty lleol i gael asesiad arbenigol a thriniaeth bosibl.
 - Bydd unrhyw gyfranogwr sy'n feichiog yn cael eu gweld o leiaf ddwywaith yn ystod y beichiogrwydd. Cynhelir yr apwyntiadau hyn ar ôl 12 wythnos a 28 wythnos o feichiogrwydd. Os oes angen trydydd apwyntiad, bydd hyn yn cael ei drefnu rhwng 16 – 20 wythnos o feichiogrwydd.
 - Weithiau, nid yw'r delweddau a gymerir yn ddigon clir i wneud asesiad llawn (delweddau 'annigonol'). Mae'r cyfranogwyr hyn yn cael eu gwahodd eto er mwyn i ragor o ddelweddau gael eu cymryd mewn ail apwyntiad. Os yw'r delweddau'n cael eu dosbarthu fel rhai 'annigonol' yn yr ail apwyntiad hwn, yna bydd atgyfeiriad i Offthalmoleg i gael asesiad gydag offer gwahanol yn ofynnol.

5. Penawdau Ystadegau 2020-21

Mae'r adroddiad hwn yn cwmpasu gweithgarwch o fis Ebrill 2020 i fis Mawrth 2021 yn gynhwysol.

- Cwmpas y rhaglen oedd 7.2% o fewn 12 mis (ar 31 Mawrth 2021)
- Y gyfradd dderbyn o ran apwyntiadau sgrinio a gynigiwyd oedd 43.8% (ar 31 Mawrth 2021).

Rhwng 1 Ebrill 2020 a 31 Mawrth 2021:

- cafwyd 8,557 o atgyfeiriadau ychwanegol ar gyfer pobl a oedd newydd gael diagnosis o ddiabetes neu a oedd newydd gofrestru gyda meddyg teulu yng Nghymru
- gwahoddwyd 43,131 o unigolion i sgrinio'r llygaid

- aeth 14,541 o unigolion i glinigau sgrinio llygaid (gan gynnwys pobl a aeth ar fwy nag un achlysur)
- Nid oedd 66.29% o'r rhai a wahoddwyd wedi mynd i apwyntiad sgrinio llygaid DESW
- Nododd DESW 15,043 o ganlyniadau sgrinio, gan gynnwys 1,215 (8.1%) a nodwyd fel rhai 'annigonol'
- Nododd DESW bresenoldeb rhywfaint o retinopathi diabetig mewn 6,774 o unigolion (45% o'r rhai a sgriniwyd)
- Nodwyd bod gan 2,290 o bobl (15.2% o'r rhai a gafodd ganlyniad sgrinio) retinopathi diabetig a allai fygwth golwg a'u hatgyfeirio gan DESW i Offthalmoleg ar gyfer asesiad arbenigol
- Drwy gydol 2020-21, roedd cwmpas y sgrinio a'r amseroedd aros ar gyfer ailalw yn is na'r safon, gydag amrywiad o ran amseroedd aros mewn ardaloedd daearyddol gwahanol.

O ganlyniad i bandemig COVID-19, cafodd darpariaeth clinig sgrinio DESW ei oedi ar 18 Mawrth 2020. Parhaodd y rhaglen i baratoi canlyniadau sgrinio ar gyfer yr holl achosion a oedd yn weddill, gan oedi'r ddarpariaeth arferol yn llawn ar 3 Ebrill 2020, pan oedd y gwaith hwn wedi'i gwblhau.

Dechreuodd y gwaith o adfer sgrinio ym mis Medi 2020 gyda'r clinigau sgrinio cyntaf yn cael eu darparu ar 15 Medi 2020. Yn dilyn yr oedi, roedd tua 138,500 o gyfranogwyr a ohiriwyd. Defnyddiwyd dull seiliedig ar risg ar gyfer gwahodd cyfranogwyr, gyda'r rhai yr ystyriwyd eu bod yn wynebu'r risg uchaf gan gynnwys menywod beichiog ac ôl-enedigol, atgyfeiriadau newydd i sgrinio, cyfranogwyr ag arwyddion blaenorol o retinopathi, a'r rhai ar ailalw cynnar o fewn y llwybr gwyliadwriaeth ddigidol.

6. Data

Yn sgil oedi'r gwasanaeth yn ystod y pandemig a'r nifer is o gyfranogwyr a wahoddwyd yn ystod y flwyddyn 2020-21, mae'r data a gyflwynir yn yr adroddiad hwn ar lefel Cymru gyfan ac nid ydynt wedi'u rhannu yn ôl ardal bwrdd iechyd.

6.1 Cwmpas

Y Safon: Dylai isafswm o 80% o gyfranogwyr gweithredol cymwys gael canlyniad a gofnodwyd yn y 12 mis diwethaf.

Mae cwmipas wedi'i ddiffinio fel y ganran o gyfranogwyr gweithredol cymwys, ar adeg benodol, sydd â chanlyniad a gofnodwyd yn y 12 mis blaenorol. Mae cyfranogwyr anghymwys yn cynnwys y rhai heb unrhyw ganfyddiad o oleuni yn y ddau lygad (sy'n gwbl ddall). Mae cyfranogwyr anweithredol yn cynnwys y rhai sydd o dan ofal gwasanaeth llygaid mewn ysbyty, neu sydd wedi dewis 'optio allan' o sgrinio llygaid yn ystod y cyfnod.

Parhaodd twf y gwasanaeth yn ystod 2020-21 ar gyfradd o 0.24%, gyda 8,557 o atgyfeiriadau eraill wedi'u derbyn gan y rhaglen ar gyfer pobl a gafodd ddiagnosis o ddiabetes neu'n cofrestru gyda meddyg teulu yng Nghymru.

Nid yw'r safon o ran cwmipas yn cael ei chyrraedd ledled Cymru. Mae hyn o ganlyniad i gapasiti o ran clinigau sgrinio a'r nifer cynyddol o bobl o fewn y boblogaeth weithredol gymwys ledled Cymru.

Tabl 1: Cwmipas sgrinio llygaid diabetig

	Cyfranogwyr gweithredol cymwys	Canlyniadau a gofnodwyd	Cwmipas (%)
Cymru Gyfan	182,672	13,229	7.2%

Mae Tabl 2 yn dangos y wybodaeth am gwmpas a ddisgrifir yn ôl cwintel amddifadedd. Mae mynd i'r afael ag anghydraddoldebau yn flaenoriaeth iechyd cyhoeddus allweddol i gefnogi iechyd a llesiant da ar draws y boblogaeth gyfan. Ar lefel Cymru gyfan, y gwahaniaeth o ran cwmipas rhwng y mwyaf a'r lleiaf difreintiedig yw 1.2%.

Tabl 2: Cwmipas yn ôl cwintel amddifadedd

	Lleiaf difreinti edig 1	2	3	4	Mwyaf difreinti edig 5	Cyfanswm
Cymru Gyfan	7.6%	7.6%	7.7%	7.1%	6.4%	7.2%

6.2 Canran y rhai a gafodd eu sgrinio

Gwahoddodd DESW 43,131 o gyfranogwyr i sgrinio llygaid, gyda 14,541 o unigolion yn mynd i glinigau (gan gynnwys pobl a aeth ar fwy nag un achlysur). Cyfradd diffyg presenoldeb y gwasanaeth, ar gyfer y bobl hynny na wnaethant fanteisio ar eu gwahoddiad sgrinio, oedd 66.29%, ac mae'n sicr bod pandemig COVID-19 wedi dylanwadu ar hyn.

Tabl 3:Canran y rhai a gafodd eu sgrinio

	Gwahoddwyd	Aethpwyd	Canran y rhai a gafodd eu sgrinio (%)
Cymru Gyfan	43,131	14,541	33.71%

6.3 Cynnig sgrinio'n amserol

Y Safon: Dylai isafswm o 95% o gyfranogwyr gweithredol cymwys gael cynnig apwyntiad ailalw o fewn 12 mis i'w canlyniad sgrinio diwethaf.

Mae 97% o gyfranogwyr sy'n cael eu sgrinio yn cael eu hailalw ar gyfer sgrinio DESW, yn hytrach na chael eu hatgyfeirio i Offthalmoleg. Mae'r mwyafrif helaeth (95%) yn cael eu gosod ar lwybr ailalw rheolaidd, sy'n golygu y dylent gael eu sgrinio o fewn 12 mis i'w canlyniad sgrinio diwethaf. Mae cyfranogwyr nad ydynt yn mynd i'w hapwyntiad sgrinio hefyd yn cael llythyr atgoffa ac yn cael cynnig ailalw rheolaidd mewn 12 mis.

Ni chyrhaeddwyd y safon hon naill ai ledled Cymru nac ar gyfer unrhyw fwrdd iechyd unigol. Mae hyn o ganlyniad i gapasiti o ran clinigau ledled Cymru. Mae amseroedd aros am apwyntiadau sgrinio yn amrywio rhwng ardaloedd byrddau iechyd, gyda'r apwyntiadau'n cael eu cynnig fel arfer rhwng 14 a 18 mis ar ôl y canlyniad sgrinio diwethaf.

Tabl 4:Cyfranogwyr a gafodd eu hailalw o fewn 12 Mis

	Ailalw a gynigiwyd	Cynigiwyd yr ailalw o fewn 12 mis	%
Cymru Gyfan	18,678	6,684	35.8%

6.4 Adroddiad ar ganlyniadau sgrinio

Y Safon: Dylai isafswm o 85% o lythyrau canlyniadau cyfranogwyr gael eu hargraffu o fewn 21 diwrnod calendr i'r apwyntiad sgrinio.

Yn ystod y cyfnod hwn, llwyddwyd i gyrraedd y safon hon.

Tabl 5: Llythyrau canlyniadau a argraffwyd

	Llythyrau canlyniadau a argraffwyd	Canlyniadau a argraffwyd o fewn 21 diwrnod	%
Cymru Gyfan	15,043	14,518	96.5%

6.5 Retinopathi a nodwyd

Mae Tabl 6 yn dangos nifer a chyfran y cyfranogwyr y mae eu canlyniad sgrinio yn dangos unrhyw retinopathi neu ddim retinopathi. Mae'r ffigurau Cymru Gyfan yn dangos na nodwyd unrhyw retinopathi ymhlith 46.9% o'r boblogaeth a sgriniwyd ledled Cymru, sy'n is na'r flwyddyn flaenorol pan oedd yn 66.1%. Gellir esbonio hyn oherwydd y dull seiliedig ar risg o ran ailddechrau'r sgrinio yn dilyn oedi'r pandemig, gan wahodd y cyfranogwyr risg uchaf yn ôl i'r rhaglen yn gyntaf.

Mae'r ffigur sy'n dangos 'unrhyw retinopathi' yn cynnwys presenoldeb pob gradd retinopathi: o retinopathi ysgafn, cefndirol i retinopathi ymledol sy'n ei gwneud yn ofynnol atgyfeirio i'r ysbyty ar frys. Gall presenoldeb a difrifoldeb retinopathi amrywio yn dibynnu ar lefel glwcos gwaed y person dros amser. Gall unigolyn sydd yn y categori 'unrhyw retinopathi' mewn un flwyddyn symud i 'dim retinopathi' yn y digwyddiad sgrinio nesaf.

Mae'r categori 'annigonol' yn ymwneud â'r cyfranogwyr hynny sydd wedi mynd i gael eu hasesiad sgrinio llygaid, ond ni fu'n bosibl cofnodi ffotograff clir o'u retina er mwyn gallu gwneud y graddio. Un enghraifft o hyn fyddai oherwydd bod gan y cyfranogwr gataract sy'n cuddio'r retina rhag ei weld, neu lle cafwyd problemau technegol gyda'r camera. Gall cyfranogwyr â delweddau annigonol naill ai gael eu hatgyfeirio i wasanaethau llygaid ysbyty neu eu hailalw i gael eu sgrinio, yn dibynnu ar amgylchiadau unigol.

Tabl 6: Dadansoddiad o bresenoldeb retinopathi

	Canlyniadau a gofnodwyd	Dim retinopathi	%	Unrhyw retinopathi	%	Delwedd annigonol	%
Cymru Gyfan	15,043	7,054	46.9%	6,774	45.03%	1,215	8.1%

Tabl 7: Canlyniadau retinopathi

	Retinopathi/macwlopathi sy'n bygwth golwg	% o'r boblogaeth ddiabetig a sgriniwyd â retinopathi/macwlopathi sy'n bygwth golwg	Retinopathi/macwlopathi difrifol *	% o'r boblogaeth ddiabetig a sgriniwyd â retinopathi/macwlopathi difrifol
Cymru	2,673	17.77%	877	5.83%

* nifer y bobl â retinopathi/macwlopathi sy'n bygwth golwg sy'n ddifrifol – noder, mae'r cyfranogwyr hyn yn ymddangos yn y categori sy'n bygwth golwg a'r categori difrifol. 6 Atgyfeiriadau i Offthalmoleg

Mae DESW yn atgyfeirio cyfranogwyr i Offthalmoleg ar sail frys a rheolaidd, yn dibynnu ar ddifrifoldeb eu retinopathi.

O'r rhai a gafodd radd retinopathi diabetig a allai fygwth golwg, cafodd cyfanswm o 2,290 o bobl (5% o'r rhai a gafodd ganlyniad sgrinio) eu hatgyfeirio gan DESW i Offthalmoleg ar gyfer asesiad arbenigol. Roedd llawer o'r atgyfeiriadau hyn (80.0%, 1,840 o atgyfeiriadau unigol) yn rhai rheolaidd.

O fis Ebrill 2018, mae gan y gwasanaeth safon o 95% o gyfranogwyr â chanlyniad retinopathi diabetig brys (R3A – retinopathi ymledol gweithredol) yn cael eu hatgyfeirio i Offthalmoleg o fewn dwy wythnos i'w hapwyntiad sgrinio. Mae Tabl 8 yn crynhoi perfformiad yn erbyn hyn.

Tabl 8: Atgyfeiriadau brys ar gyfer retinopathi ymledol gweithredol (R3A) i offthalmoleg o fewn 14 diwrnod

	Nifer yr atgyfeiriadau R3A brys a wnaed	Atgyfeiriadau R3A a wnaed o fewn 14 diwrnod	%
Cymru Gyfan	507	483	95.27%

Mae Tabl 9 yn dangos nifer yr atgyfeiriadau brys a wnaed gan DESW yn ystod 2020-21. Ar lefel Cymru gyfan, roedd 89% o atgyfeiriadau brys yn ymwneud â retinopathi diabetig, ac roedd 11% yn ymwneud â materion eraill a nodwyd.

Tabl 9: Pob atgyfeiriad brys i offthalmoleg

Bwrdd Iechyd	Pob atgyfeiriad brys i offthalmoleg ar gyfer RD	Pob atgyfeiriad brys i Offthalmoleg ar gyfer niweidiau eraill *	Cyfanswm yr atgyfeiriadau brys
Cymru Gyfan	451	56	507

* Os, wrth asesu delwedd ar gyfer retinopathi diabetig, bydd y graddiwr yn sylwi ar fater nad yw'n ymwneud â diabetes, efallai y bydd hyn hefyd yn ysgogi atgyfeiriad rheolaidd neu frys.

7. Diffiniadau

Mae'r adran hon yn rhoi rhagor o fanylion am y cyfrifiadau a ddefnyddir yn yr adroddiad hwn.

Gweithredol cymwys

Mae'r diffiniad o'r boblogaeth weithredol gymwys yn cynnwys cyfranogwyr yn y cyflyrau canlynol:

- Aros am apwyntiad/triniaeth sgrinio
- Yn cael eu sgrinio / graddio
- O dan ofal Offthalmoleg ar gyfer cyflyrau nad ydynt yn rhai diabetig
- Nodwyd fel dychwelwyd drwy swyddfa'r post

Mae'r boblogaeth weithredol gymwys yn eithrio cyfranogwyr ataliedig ac anweithredol:

Ataliedig

- O dan ofal offthalmoleg ar gyfer retinopathi diabetig
- Gohiriwyd y sgrinio
- Anabledd corfforol/dysgu neu feddyliol dros dro
- Sgrinio wedi'i wrthod
- O dan 12 oed

Anweithredol:

- Wedi optio allan o sgrinio
- Yn anffit yn feddygol
- Dim canfyddiad o olau yn y ddau lygad
- Salwch angheuol
- Ymadawedig
- Rhyddhawyd
- Wedi symud allan o'r ardal
- Ddim yn ddiabetig bellach
- Anabledd corfforol/dysgu/meddyliol parhaol
- Wedi cofrestru'n ddall

Canran y rhai a gafodd eu sgrinio

Canran y rhai a gafodd eu sgrinio: % y cyfranogwyr cymwys sydd wedi mynd i wahoddiad sgrinio.

Mae canran y rhai sy'n cael eu sgrinio ar gyfer llygaid diabetig yn cael ei bennu o fewn egwyddorion dewis gwybodus a safon o 80% o gyfranogwyr yn mynd i ddigwyddiad sgrinio digidol lle mae delweddau'n cael eu cofnodi.

Enwadur = Cyfranogwyr gweithredol cymwys sydd wedi cael cynnig apwyntiad sgrinio rhwng

dechrau'r mis a diwedd y mis.

Rhifiadur = Cyfranogwyr gweithredol cymwys sydd wedi mynd i apwyntiad sgrinio rhwng dechrau'r mis a diwedd y mis. Mae hyn yn cynnwys cyfranogwyr a aeth i'r apwyntiad ond nid oedd modd cymryd ffotograff am resymau technegol a chyfranogwyr nad oeddent yn gallu cydymffurfio â'r weithdrefn sgrinio.

Cwmpas

Cwmpas: % carfan a ddiffinnir o gyfranogwyr gweithredol cymwys â chanlyniad a gofnodwyd yn y 12 mis diwethaf

Enwadur = Cyfranogwyr gweithredol cymwys fel y'u cofnodwyd ar ddiwedd y mis.

Rhifiadur = Cyfranogwyr gweithredol cymwys ar ddiwedd y mis, y cafodd llythyr canlyniad ei argraffu iddynt o fewn y 12 mis blaenorol.

Bwrdd Iechyd

Dyma fwrdd iechyd preswyl y cyfranogwr.

Gwahoddwyd

Cyfranogwyr sy'n cael apwyntiad a gynigiwyd gyntaf (heb ei ganslo gan y rhaglen), o fewn mis yr adroddiad.

Profwyd

Nifer y cyfranogwyr â chanlyniad graddio terfynol.

Retinopathi/macwlopathi sy'n bygwth golwg

Yn cynnwys canlyniadau graddio sy'n nodi retinopathi cyn ymledol neu ymledol: R2M0, R2M1, R3AM0, R3AM1, R3SM1. Mae hefyd yn cynnwys canlyniad graddio o retinopathi cefndirol bach gyda macwlopathi R1M1.

Retinopathi/Macwlopathi Difrifol

Yn cynnwys canlyniadau graddio sy'n nodi retinopathi difrifol (ymledol): R3AM0, R3AM1.

8. Tîm Cynhyrchu

Mae'r tîm cynhyrchu ar gyfer yr adroddiad hwn a gyflogir yn Iechyd Cyhoeddus Cymru wedi'i restru isod:

Kate Morgan	Pennaeth y Rhaglen Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru
Helen Clayton	Rheolwr Gwasanaethau Gwybodeg a Data
Gavin Bhakta	Uwch-ddadansoddwr Gwybodeg a Data
Dr Sharon Hillier	Cyfarwyddwr yr Adran Sgrinio
Heather Lewis	Ymgynghorydd Iechyd Cyhoeddus
Dr Sikha de Souza	Ymgynghorydd Iechyd Cyhoeddus
Annie Ashman	Cofrestrydd Arbenigol Iechyd Cyhoeddus
Daniel Owens	Uwch Reolwr Cyfathrebu
Alex Stevens	Dadansoddwr Gwybodeg a Data
Rhys George	Cofus Cyf (Cyfieithiad Cymraeg)

Nid yw'r adroddiad hwn yn cael ei gyhoeddi fel Ystadegau Swyddogol

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Gweithio gyda'n gilydd
i greu Cymru iachach

Working together
for a healthier Wales